

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

١٤١٧ء۔

سرکار خانم بهنام خدا
تاریخ ۲۱ مهر سی مرداد خان
استاد راهنما (از زبان ایرانی) با درجه عالی
برگزیده کشور فرانسه

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان شناسی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته زبان شناسی همگانی

عنوان

بررسی گروه فعلی در گویش لکی

استاد راهنما

دکتر زینب محمد ابراهیمی جهرمی

استاد مشاور

دکتر ابوالقاسم اسماعیل پور مطلق

۱۳۸۸/۱۲/۴

پژوهشگر

سیمین مرادخانی

جلد هفدهمین مقاله علمی پژوهشی
تئیزی

تابستان ۱۳۸۸

تقدیم په روح ٻزرگ پُدرم، آن هم نفس پي نفس

تقدیم په مادر عزیزم، آن الہا ایمان و صداقت

تقدیم په خواهرم، صفیه، آن همگام همیشه در گام

آنان که آفتاب را به دیگران تقدیم می دارند
خود نمی توانند از آن بی بهره باشند

هم اکنون که به فضل ربیم دفتر فصلی دیگر از فصول تحصیلی در راهگذار ایام در حال ورق خوردن است؛ بر خویش فرض می دانم از استاد راهنمای بزرگوارم سرکار خانم دکتر زینب محمد ابراهیمی جهرمی که با حسن نظر و صبوری تمام، جوابگوی گاه و بی گاه پرسش هایم بودند و با پذیرش راهنمایی این پایان نامه، مرا مرهون امتحان خویش فرمودند تشکر کنم.

ای مبارک روز هر روزت به کام دوستان

دولت تو در ترقی باد و دشمن جان دهداد

از استاد مشاور گرانقدر م، جناب آقای دکتر اسماعیل پور مطلق، آن یگانه بی نظیری که نه تنها در امر مشاوره پایان نامه، بلکه در تمامی سالیان تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد، هماره با نفس گیرای خویش موجب قوت قلب و ترنم حیاتم بوده است بی نهایت قدردانم.

ای بلند اختر خدایت عمر جاویدان دهداد

و آن چه پیروزی و بهروزی در آن است آن دهداد

از تمامی اساتید بزرگی که خوشه چین خوان صلای علم و معرفتشان بوده ام تشکر می کنم. از جناب آقای دکتر پریمن، آن استاد جلیل القدر آواشناسی که بی چشم داشت، نقد دانشی را که به نقد جوانی خریده اند، در اختیارم نهاده اند کمال سپاس را دارم. از خانم دکتر صفیه مرادخانی که یاریگر من در ویرایش پایان نامه بوده اند، نیز تشکر می نمایم. و در پایان از تمامی همشهربیان چون جانم، اهالی بزرگوار شهرستان هرسین و دوستان مخلصم که مرا در تدوین این پایان نامه همراه و یاریگر بوده اند سپاس دارم
مصلحی تو ای تو سلطان سخن گر خطا گفتیم اصلاحش تو کن

نشانه های آوانویسی که در این پژوهش به کار رفته اند،

طبق آوانویسی بین المللی (IPA)^۱

آوا	توصیف آوایی	نمونه لکی	معادل فارسی
p	همخوان انسدادی دو لبی بی واک	/pɒraka/	پارسال
b	همخوان انسدادی دو لبی واک دار	/bal̩g/	برگ
t	همخوان انسدادی دندانی - لثوی بی واک	/dət/	دختر
d	همخوان انسدادی دندانی - لثوی واک دار	/dəriž/	دراز
k	همخوان انسدادی نرم کامی بی واک	/yaktəri/	یکدیگر
g	همخوان انسدادی نرم کامی واک دار	/?isga/	حala
G	همخوان انسدادی ملازمی واک دار	/vɒGöl/	بد قولی
?	همخوان انسدادی چاکنایی بی واک	/?ɒgər/	آتش
m	همخوان خیشومی دو لبی واک دار	/jâm/	کاسه
n	همخوان خیشومی لثوی واک دار	/ke:nî/	چشمہ
r	همخوان لرزان لثوی واک دار	/var/	قبل، تن
f	همخوان سایشی لب و دندانی بی واک	/fəra/	زیاد
v	همخوان سایشی لب و دندانی واک دار	/žirvərâz/	زیر و رو
s	همخوان سایشی لثوی بی واک	/šösö/	صبح
Z	همخوان سایشی لثوی واک دار	/zenž/	چانه
š	همخوان سایشی پس لثوی بی واک	/pəšGdw/	بشقاب
ž	همخوان سایشی پس لثوی واک دار	/žən/	زن
χ	همخوان سایشی ملازمی بی واک	/χow/	خواب
h	همخوان سایشی چاکنایی بی واک	/huwɒr/	پایین
č	همخوان انسایشی پس لثوی بی واک	/pɒčâ/	افسانه
J	همخوان انسایشی پس لثوی واک دار	/jör/	رنج
l	همخوان ناسوده کناری لثوی واک دار	/kələl/	انگشت
y	نیمه واکه سخت کامی واک دار	/riyat/	کشاورز
w	نیمه واکه لبی - نرم کامی واک دار	/suwdw/	ثواب
i	واکه بسته پیشین گسترده سخت	/holipp/	هنوز

¹. International Phonetic Alphabet

خاکستر	/bül/	واکه بسته پیشین گرد سخت	ü
صبر	/sö:r/	واکه نیم بسته پیشین گرد سخت	ö
بار	/gel ^v /	واکه نیم بسته پیشین خنثای سخت	e
پریروز	/paspiraka/	واکه باز پیشین سخت	a
سیاه	/sI/	واکه بسته پیشین گسترده نرم	I
پیراهن	/kərâs/	واکه میانی مرکزی خنثای نرم	¹ ə
روز	/ruž/	واکه بسته پسین گرد سخت	u
شما	/homa/	واکه نیم بسته پسین گرد سخت	o
جوان	/jâl ^v /	واکه باز پسین سخت	â
دزد	/döəz/	واکه مرکب نیم بسته پیشین گرد مرکز گرا	² öə
مخل آرامش	/bøfašüən/	واکه مرکب بسته پیشین گرد مرکز گرا	üə
خواهر	/xweyšg/	خوشة مرکب از واکه نیم بسته پیشین خنثای سخت و غلت سخت کامی	ey
پریشب	/pirašew/	خوشة مرکب از واکه نیم بسته پیشین خنثای سخت و غلت نرم کامی	ew
کلاه	/kəl ^v ow/	خوشة مرکب از واکه نیم بسته پسین گرد سخت و غلت نرم کامی	ow
آبی	/kɒw/	خوشة مرکب از واکه باز پسین گرد سخت و غلت نرم کامی	dw

^۱. واکه /ə/ بیشتر از واکه /e/ در گفتار گویشوران قدیمی شنیده می شود.

^۲. پس از مشورت با استادی آواشناسی، نگارنده به این نتیجه رسید که در گویش لکی مورد مطالعه، واکه مرکب نیز وجود دارد.

واج گونه های گویش لکی

صدایش	/dajya/	همخوان خیشومی سخت کامی واک دار	J
بزرگ	/kaləŋ/	همخوان خیشومی نرم کامی واک دار	ŋ
کهنه	/šər̥'r̥/	همخوان لرزان لشوی نرم کامی شده واک دار	r̥
گیوه	/kəl̥'d̥ʃ/	همخوان ناسوده کناری لشوی نرم کامی شده واک دار	l̥
شاید	/həy(ə)tər/	نیمه واکه سخت کامی پایین آمده واک دار	y
خانه	/mɒl̥/	واکه باز پسین گرد سخت	¹ D

¹. واکه /D/ در بسیاری از موارد به جای واکه /a/ به کار می رود. واکه /D/ بیشتر در گفتار گویشوران قدیمی تر استفاده می شود.

فهرست اختصارات

علام اختصاری

کلمات کامل

ا.ش.م.

اول شخص مفرد

د.ش.م.

دوم شخص مفرد

س.ش.م.

سوم شخص مفرد

ا.ش.ج.

اول شخص جمع

د.ش.ج.

دوم شخص جمع

س.ش.ج.

سوم شخص جمع

ح.م.ر.

حاکمیت و مرجع گزینی

چکیده

پژوهش کنونی که تحت عنوان «بررسی گروه فعلی در گویش لکی» است؛ در چهارچوب نظریه حاکمیت و مرجع گزینی و با توجه به همین چهارچوب در رساله خانم دکتر محمد ابراهیمی جهرمی تنظیم شده است. این پژوهش به بررسی صرفی (ساختوازی) فعل به عنوان هسته گروه فعلی و تحلیل نحوی گروه فعلی گویش لکی هرسینی می پردازد. این گویش در بخش مرکزی شهرستان هرسین که از توابع استان کرمانشاه است؛ استفاده می شود. داده های این پژوهش از تعداد ۳۰ گویشور بومی ساکن در شهرستان هرسین جمع آوری شده است. ساختمان فعل در گویش لکی، از یک جزء ثابت (هسته قاموسی یا پایه حال) و اجزاء متغیر (پیشوندها و پسوندها)، تشکیل می شود. پیشوندها شامل: پیشوندهای فعلی و پیشوندهای منفی و پسوندها شامل: شناسه ها، پسوند پایه حال، پسوندهای پایه گذشته، پسوندهای پایه مصدر، پسوندهای زمان های متفاوت گذشته (معین یا کمکی)، پسوندهای مجھول و پسوندهای سببی می شود. پسوندهای معین یا کمکی که ماهیتی وابسته دارند؛ پیش یا پس از شناسه، ظاهر می شوند. علاوه بر الگوهای چهارگانه مجھول کردن فعل های معلوم، ساختارهای فعل مجھول، دارای ویژگی های منحصر به فردی است. علاوه بر افعال ساده، پیشوندی، مرکب و عبارات فعلی، افعال پسوندی نیز در ساختمان فعل وجود دارد. ساختمان گروه فعلی بر اساس نظریه اصول و پارامترها، از یک فعل قاموسی و وابسته های اجباری - متمم - و وابسته های اختیاری - افزوده - تشکیل می گردد. گروه نقشی تصریف جایگاه پایانی را به نسبت گروه فعلی گویش لکی اشغال می نماید. گروه نفی دو جایگاه دارد: ۱- بالای گروه مطابقه ۲- بالای گروه فعلی. به علاوه، ساختمان گروه فعلی، هسته پایانی است؛ یعنی در ابتدا متمم های هسته و سپس خود فعل که هسته گروه فعلی است؛ ظاهر می شوند. در گویش مورد مطالعه که به گویش لکی هرسینی موسوم است؛ تطابق به صورت فاعلی - مفعولی است؛ یعنی فعل از نظر ویژگی های شخص و شمار با فاعل جمله مطابقت برقرار می کند. این حالت برای تمامی افعال از جمله ناگذر و گذرا صادق است. بر مبنای فرضیه فاعل درون گروه فعلی در سطح ژ- ساخت، به دلایل: وجود سور شناور، دریافت نقش تتا، وجود مرتعدارها، ساختارهای یکسان تمامی گروه ها و جایگاه ضمیر انتزاعی، فاعل در سطح ژ- ساخت در مشخص گر گروه فعلی گویش لکی جای دارد؛ سپس برای دریافت نقش نحوی فاعل، در سطح ر- ساخت، به جایگاه مشخص گر گروه تصریف حرکت می کند. فرضیه تحلیل لایه ای گروه فعلی، برای تحلیل فعل های سه ظرفیتی، فعل های دو ظرفیتی، جایگاه های متفاوت گروه های قیدی و بندهای درونه ای استفاده می گردد. گروه های فعلی، بر مبنای تعداد موضوع ها (متمم هایی) که می گیرند؛ به دو گونه یک موضوعی و چند موضوعی (دو، سه و چهار موضوعی) تقسیم بندی می شوند. تمامی موضوع های بیرونی و درونی فعل به صورت گروهی یا بندی (اعم از خودایستا و ناخودایستا و کوچک)، آشکار می گردد. دو نوع حرکت موضوع وجود دارد: ۱- گروه اسمی فاعلی در جمله معلوم ۲- گروه اسمی مفعولی در جمله مجھول. حالت های نحوی، تنها از نوع ساختاری وجود دارد.

کلید واژه ها: گویش لکی، گروه فعلی، فعل، نظریه حاکمیت و مرجع گزینی، هسته، وابسته.

فهرست مطالب

فصل اول

۱	.....	۱-۱ مقدمه
۲	.....	۱-۲ طرح مسأله و موضوع تحقیق
۵	.....	۱-۳ ضرورت و اهمیت تحقیق
۷	.....	۱-۴ اهداف تحقیق
۸	.....	۱-۵ سؤالات و فرضیه های تحقیق
۹	.....	۱-۶ روش تحقیق
۱۰	.....	۱-۶-۱ چگونگی گردآوری اطلاعات
۱۱	.....	۱-۶-۲ روش تحلیل داده ها
۱۲	.....	۱-۷ محدوده تحقیق
۱۲	.....	۱-۸ موقعیت جغرافیایی و سابقه تاریخی شهرستان هرسین
۱۴	.....	۱-۹ گویش لکی
۱۶	.....	۱-۱۰ گویش لکی هرسینی
۱۷	.....	۱-۱۱ نتیجه
۱۸	.....	۱-۱۲

فصل دوم

۱۹	.....	۲-۱ مقدمه
۲۰	.....	۲-۲ بخش اول: پیشینه نظری
۲۰	.....	۲-۲-۱ دستور زبان زایشی-گشتاری
۲۲	.....	۲-۲-۲ نظریه حاکمیت و مرجع گزینی
۲۳	.....	۲-۳-۱ اصول و پارامترها
۲۴	.....	۲-۳-۲ دستور همگانی
۲۵	.....	۳-۳-۲ ویژگی های مهم نظریه حاکمیت و مرجع گزینی
۲۶	.....	۴-۳-۲ انگاره کلی نظریه حاکمت و مرجع گزینی
۳۳	.....	۵-۳-۲ زیر نظریه های نظریه حاکمیت و مرجع گزینی
۳۴	.....	۱-۵-۳-۲ نظریه تحديد
۳۵	.....	۲-۵-۳-۲ نظریه حاکمیت
۳۷	.....	۱-۲-۵-۳-۲ تسلط
۳۷	.....	۲-۲-۵-۳-۲ تسلط سازه ای
۳۹	.....	۳-۵-۳-۲ نظریه حالت
۴۱	.....	۱-۳-۵-۳-۲ صافی حالت

۴۲	۲-۳-۵-۳-۲ حالت بخشی استثنایی
۴۳	۴-۵-۳-۲ نظریه تنا
۴۸	۵-۵-۳-۲ نظریه مرجع گزینی
۵۳	۶-۵-۳-۲ نظریه نظارت
۵۴	۱-۶-۵-۳-۲ مقوله های تهی
۵۶	۲-۶-۵-۲ تفاوت های رد و ضمیر انتزاعی
۵۷	۳-۷-۵-۳-۲ تفاوت های رد گروه اسمی و رد پرسشوازه
۵۸	۶-۳-۲ تعدیل هایی در نظریه حاکمیت و مرجع گزینی
۵۹	۴-۲ بخش دوم: پیشینه تحقیق
۶۰	۱-۴-۲ دستور نویسان سنتی
۶۰	۱-۱-۴-۲ بصاری (۱۳۴۵)
۶۱	۲-۱-۴-۲ طالقانی (۱۳۵۴)
۶۱	۳-۱-۴-۲ ناتل خانلری (۱۳۵۵)
۶۲	۴-۱-۴-۲ همایون فرخ (بدون تاریخ)
۶۲	۵-۱-۴-۲ خیامپور (۱۳۸۴)
۶۳	۶-۱-۴-۲ قریب و دیگران (۱۳۸۰)
۶۴	۷-۱-۴-۲ احمدی گیوی (۱۳۸۴)
۶۵	۲-۴-۲ دستور نویسان ساخت گرا
۶۵	۱-۲-۴-۲ صادقی (۱۳۷۲)
۶۶	۲-۲-۴-۲ باطنی (۱۳۸۰)
۶۷	۳-۲-۴-۲ وحیدیان کامیار (۱۳۷۳ و ۱۳۸۶)
۶۹	۳-۵-۲ دستور نویسان زایشی- گشتاری
۶۹	۱-۳-۵-۲ مشکوہ الدینی (۱۳۷۰، ۱۳۷۳، ۱۳۸۶)
۷۱	۲-۳-۵-۲ ابو محبوب (۱۳۷۵)
۷۱	۳-۳-۵-۲ غلامعلی زاده (۱۳۷۴)
۷۲	۴-۳-۵-۲ دبیر مقدم (۱۳۸۴)
۷۳	۵-۳-۵-۲ آهنگر (۱۳۸۱)
۷۳	۶-۳-۵-۲ گلفام (۱۳۸۵)
۷۴	۷-۳-۵-۲ میرعمادی (۱۳۸۶)
۷۴	۸-۳-۵-۲ افراشی (۱۳۸۶)
۷۵	۶-۲ پایان نامه های گروه فعلی زبان فارسی
۷۸	۷-۲ پایان نامه های گروه فعلی گویش های ایرانی
۷۹	۸-۲ مطالعات صورت گرفته در زمینه گویش لکی

۷۹	۱-۸-۲ کتاب
۷۹	۲-۸-۲ پایان نامه
۸۲	۳-۸-۲ مقاله
۸۳	۹-۲ نتیجه
۸۴	فصل سوم
۸۵	۱-۳ مقدمه
۸۶	۲-۳ ویژگی های شش گانه فعل گویش لکی
۸۶	۱-۲-۳ شخص و شمار
۸۹	۲-۲-۳ زمان
۹۰	۱-۲-۲-۳ فعل گذشته ساده
۹۱	۲-۲-۲-۳ فعل گذشته استمراری
۹۱	۳-۲-۲-۳ فعل گذشته مستمر
۹۳	۴-۲-۲-۳ فعل گذشته نقلی
۹۴	۵-۲-۲-۳ فعل گذشته بعید
۹۵	۶-۲-۲-۳ فعل گذشته التزامی
۹۸	۷-۲-۲-۳ فعل حال اخباری
۹۹	۸-۲-۲-۳ فعل حال استمراری
۹۹	۹-۲-۲-۳ فعل حال مستمر
۱۰۱	۱۰-۲-۲-۳ فعل حال التزامی
۱۰۲	۱۱-۲-۲-۳ فعل امر
۱۰۳	۱۲-۲-۲-۳ فعل آینده
۱۰۵	۱۳-۲-۲-۳ کاربرد های برخی از افعال در زمان های غیر اصلی
۱۰۶	۱۴-۲-۲-۳ پیشوند ها و پسوند های فعل گویش لکی
۱۰۷	۱-۱۴-۲-۲-۳ پیشوند ها
۱۰۷	۱-۱۴-۲-۲-۳ پیشوند های فعلی
۱۰۷	۲-۱۴-۲-۲-۳ پیشوند های منفی فعل
۱۰۹	۲-۱۴-۲-۲-۳ پسوند ها
۱۰۹	۱-۲-۱۴-۲-۲-۳ پسوند پایه حال
۱۱۰	۲-۲-۱۴-۲-۲-۳ پسوند پایه گذشته
۱۱۱	۳-۲-۱۴-۲-۲-۳ پسوند پایه مصدر
۱۱۲	۳-۲-۳ گذر
۱۱۲	۱-۳-۲-۳ ناگذر
۱۱۲	۲-۳-۲-۳ گذرا

۱۱۴	دو وجهی	۳-۲-۲-۳
۱۱۵	افعال سببی	۴-۳-۲-۳
۱۱۷	معلوم و مجهول	۴-۲-۳
۱۱۸	۱- الگوهای مجهول کردن فعل گویش لکی	۴-۲-۳
۱۱۸	۱-۱- الگوی اول	۴-۲-۳
۱۱۹	۲- الگوی دوم	۴-۲-۳
۱۱۹	۳- الگوی سوم	۴-۲-۳
۱۲۰	۴- الگوی چهارم	۴-۲-۳
۱۲۳	۲- ویژگی های مهم فعل مجهول گویش لکی	۴-۲-۳
۱۲۳	وجه	۵-۲-۳
۱۲۴	۱- اخباری	۵-۲-۳
۱۲۵	۲- التزامی	۵-۲-۳
۱۲۶	۳- امری	۵-۲-۳
۱۲۵	۶- نمود	۵-۲-۳
۱۲۷	۳- انواع فعل گویش لکی از نظر ساختواری	۳
۱۲۸	۱- افعال پایه یا اصلی	۳
۱۲۸	۲- افعال معین	۳
۱۲۹	۳- افعال رابط	۳
۱۳۲	۴- افعال وجهی	۳
۱۳۳	۴- انواع فعل از نظر اجزاء تشکیل دهنده	۳
۱۳۴	۱- افعال ساده	۳
۱۳۴	۲- افعال پسوندی	۳
۱۳۶	۳- افعال پیشوندی	۳
۱۳۷	۴- افعال مرکب	۳
۱۴۰	۵- عبارات فعلی	۳
۱۴۱	۵- انواع افعال گویش لکی از نظر پایه فعل	۳
۱۳۹	۱- پایه فعل ثابت یا منظم	۳
۱۴۲	۲- پایه فعل تبدیلی یا نامنظم	۳
۱۴۵	۶- نتیجه	۳
۱۴۷	فصل چهارم	
۱۴۸	۱- مقدمه	
۱۴۹	۲- ساختمان گروه فعلی گویش لکی	
۱۴۹	۱- هسته گروه فعلی	

۱۵۱	۲-۲-۴ وابسته های گروه فعلی
۱۵۲	۴-۲-۱ متمم و هسته گروه فعلی
۱۵۹	۴-۲-۲-۲ افروده و هسته گروه فعلی
۱۶۱	۴-۳-۲-۳ تعیین محدوده گروه فعلی
۱۶۲	۴-۳-۱-۱ سازه های درون گروه فعلی
۱۶۲	۴-۳-۱-۱ مشخص گر
۱۶۳	۴-۳-۲-۱-۲ گروه اسمی و هسته گروه فعلی
۱۶۹	۴-۳-۱-۳-۲-۳ گروه حرف اضافه ای و هسته گروه فعلی
۱۶۷	۴-۳-۲-۲-۳ سازه های بیرون از گروه فعلی
۱۶۸	۴-۳-۲-۳-۲-۱ گروه متمم نما و هسته گروه فعلی
۱۷۱	۴-۳-۲-۳-۲-۲ گروه تصrif و هسته گروه فعلی
۱۷۳	۴-۳-۲-۳-۲-۱ گروه زمان
۱۷۵	۴-۳-۲-۳-۲-۲ گروه مطابقه
۱۷۸	۴-۳-۲-۳-۲-۳ گروه نفي
۱۸۱	۴-۳-۴ زیر نظریه های حاکمیت و مرجع گزینی در گویش لکی
۱۸۲	۴-۳-۱ نظریه تحدید در گویش لکی
۱۸۴	۴-۳-۲ نظریه حاکمیت در گویش لکی
۱۸۶	۴-۳-۳ نظریه حالت در گویش لکی
۱۹۱	۴-۳-۴ نظریه تنا در گویش لکی
۱۹۲	۴-۳-۵ نظریه مرجع گزینی در گویش لکی
۱۹۳	۴-۳-۶ نظریه نظارت در گویش لکی
۱۹۵	۴-۴ ساختار موضوعی فعل گویش لکی
۱۹۷	۴-۴-۱ شبکه نقش های معنایی فعل
۲۰۲	۴-۴-۲ نحوه بازتاب موضوع های فعل
۲۰۵	۴-۵ فرضیه فاعل درون گروه فعلی گویش لکی
۲۰۶	۴-۵-۱ سور شناور
۲۱۰	۴-۵-۲ دریافت نقش تنا
۲۱۲	۴-۵-۳ وجود مرتعدار در درون گروه فعلی
۲۱۵	۴-۵-۴ ساختارهای یکسان گروه ها
۲۱۵	۴-۵-۵ وجود ضمیر انتراعی در مشخص گر گروه فعلی
۲۱۷	۴-۵-۶ مزایای نظری فرضیه فاعل درون گروه فعلی
۲۱۸	۴-۶ فرضیه تحلیل لایه ای گروه فعلی در گویش لکی

۲۱۹	۴-۶-۱ تحلیل افعال سه ظرفیتی
۲۲۱	۴-۶-۲ تحلیل افعال دو ظرفیتی
۲۲۳	۴-۶-۳ تحلیل جایگاه های متفاوت گروه قیدی
۲۲۶	۴-۶-۴ تحلیل بند های درونه ای
۲۲۸	۴-۷-۱ حرکت در گویش لکی
۲۲۸	۴-۷-۲ حرکت موضوع
۲۳۰	۴-۷-۳ حرکت غیر موضوع
۲۳۲	۴-۸ نتیجه

فصل پنجم

۲۳۴	۵-۱ جمع بندی
۲۳۵	۵-۲ نتایج و یافته ها
۲۳۶	۵-۳ پیشنهادات
۲۵۵	۵-۴ کتابنامه فارسی
۲۵۶	۵-۵ کتابنامه انگلیسی
۲۶۲	۵-۶ واژه نامه فارسی - انگلیسی
۲۶۳	۵-۷ واژه نامه انگلیسی - فارسی
۲۷۱	۵-۸ واژه نامه انگلیسی - فارسی

فهرست نقشه ها و جدول ها

صفحات	شماره نقشه ها و جدول ها
۱۴	نقشه شماره (۱-۱): موقعیت شهرستان هرسین
۸۷	جدول شماره (۱-۳): شناسه ها (ضمایر متصل فاعلی)
۸۹	جدول شماره (۲-۳): ضمایر منفصل فاعلی
۸۹	جدول شماره (۳-۳): زمان های افعال گویش لکی
۹۰	جدول شماره (۴-۳): تجزیه ساختوازی فعل در زمان گذشته ساده
۹۱	جدول شماره (۵-۳): تجزیه ساختوازی فعل در زمان گذشته استمراری
۹۲	جدول شماره (۶-۳): تجزیه ساختوازی فعل در زمان گذشته مستمر
۹۳	جدول شماره (۷-۳): تجزیه ساختوازی فعل در زمان گذشته نقلی
۹۴	جدول شماره (۸-۳): تجزیه ساختوازی فعل گذشته بعید
۹۶	جدول شماره (۹-۳): تجزیه ساختوازی فعل گذشته التزامی (الگوی اول)
۹۶	جدول شماره (۱۰-۳): تجزیه ساختوازی فعل گذشته التزامی (الگوی دوم)
۹۸	جدول شماره (۱۱-۳): تجزیه ساختوازی فعل حال اخباری
۹۹	جدول شماره (۱۲-۳): تجزیه ساختوازی فعل حال مستمر
۱۰۱	جدول شماره (۱۳-۳): تجزیه ساختوازی فعل حال التزامی
۱۰۳	جدول شماره (۱۴-۳): تجزیه ساختوازی فعل آینده (الگوی اول)
۱۰۴	جدول شماره (۱۵-۳): تجزیه ساختوازی فعل آینده (الگوی دوم)
۱۰۸	جدول شماره (۱۶-۳): پیشوند منفی ساز در افعال گویش لکی
۱۱۶	جدول شماره (۱۷-۳): فعل سببی در زمان های متفاوت

۱۱۷	جدول شماره (۳-۱۸): صرف حالت غیر سببی و سببی برخی از افعال
۱۱۸	جدول شماره (۳-۱۹): صرف فعل مجھول (الگوی اول)
۱۲۰	جدول شماره (۳-۲۰): صرف فعل سببی مجھول (الگوی سوم)
۱۲۱	جدول شماره (۳-۲۱): صرف فعل مرکب مجھول (الگوی چهارم)
۱۳۵	جدول شماره (۳-۲۲): جدول افعال پسوندی با استفاده از پسوند /-â/
۱۳۸	جدول شماره (۳-۲۳): افعال مرکب گروه اول
۱۳۸	جدول شماره (۳-۲۴): افعال مرکب گروه دوم
۱۳۹	جدول شماره (۳-۲۵): افعال مرکب گروه سوم
۱۴۴	جدول شماره (۳-۲۶): پیشوندها و پسوندهای فعل گویش لکی
۲۳۷	جدول شماره (۵-۱): شناسه های متصل فاعلی
۲۳۹	جدول شماره (۵-۲): الگوهای ساختواژی فعل های گویش لکی
۲۴۲	جدول شماره (۵-۳): الگوهای مجھول کردن فعل گویش لکی
۲۴۴	جدول شماره (۵-۴): انواع فعل گویش از نظر اجزاء تشکیل دهنده آن
۲۴۷	جدول شماره (۵-۵): ساختمان فعل گویش لکی (پایه، پیشوندها و پسوندهای فعل)

فصل اوّل

کلیات

۱-۱ مقدمه

بشر از دیر باز به صورت اجتماعی می زیسته است و یکی از مهم ترین نیازهای آدمی برای اداره زندگی اجتماعی، برقراری تفاهم و ایجاد ارتباط است. از میان ابزارها و روش‌های متعددی که انسان برای برقراری ارتباط استفاده می نماید؛ زبان مهم ترین وسیله به شمار می رود. پس زبان یک نهاد و رفتار اجتماعی است که بهترین ابزار بیان احساسات، افکار و عقاید محسوب می شود. ضرب المثلی اسلواکی می گوید: "با هر زبان جدیدی که می آموزید دارای روحی جدید می شوید" (کریستال ۱۳۸۵: ۸۹). افراد جامعه، دانشی درباره زبان خود در ذهن دارند که این دانش شامل قواعد آوایی، واجی، صرفی، نحوی و معنایی می باشد. دانش زبانی همواره به عنوان یکی از نخستین زمینه های علمی در میان آموزش و فرهنگ همه اقوام اهمیت داشته است؛ از جمله: در هند، چین، یونان، روم، سرزمین های اسلامی و ایران، پژوهشگران بر جسته ای زبان را بررسی کرده اند و در این زمینه، آثار پر ارزشی از خود بر جای گذاشته اند (مشکوہ الدینی ۱۳۷۳: ۳).

تعداد زبان های دنیا را رقمی بین ۴۰۰۰ تا ۸۰۰۰ تخمین می زنند (اچیسون ۱۳۷۱: ۲۳۱).

بسیاری از زبان های دنیا یا در حال حاضر منقرض شده اند و یا تعداد گویشوران آن ها بسیار اندک است. این احتمال وجود دارد که حدود نیمی از تقریباً شش هزار زبان موجود در جهان، در طی قرن حاضر منقرض شوند؛ یعنی به طور متوسط هر دو هفته یک زبان منقرض می شود. این میزان انقراض زبان در تاریخ ثبت شده زبان ها بی سابقه است. با مرگ یکی مانده به آخرین گویشور زبان، مرگ آن زبان نیز فرا می رسد؛ چرا که آخرین بازمانده، دیگر کسی را ندارد تا با او سخن بگوید. گفته می شود که پنجاه و یک زبان در دنیا موجودند که از گویشوران هر یک از آن ها، فقط یک نفر باقی مانده است و گویشوران ۹۶ درصد از کل زبان های جهان، فقط چهار درصد از ساکنان بومی را تشکیل می دهند (کریستال ۱۳۸۵: ۷۲-۷۶).

به دلیل مهم بودن حفظ و احیاء زبان ها، سازمان های بین المللی و ملی فراوانی با دغدغه مرگ زبان ها، کار خود را آغاز کرده اند که به تعدادی از آن ها اشاره می شود: نامگذاری روز بیست و ششم سپتامبر هر سال به نام "روز جهانی زبان"، نامگذاری سال ۲۰۰۱ به عنوان "سال زبان های اروپا"، نامگذاری بیست و یکم فوریه به عنوان "روز جهانی زبان مادری"، فکر تأسیس مکانی به نام "دنیای زبان"^۱ در دهه ۱۹۹۰ در بریتانیا، تأسیس "شهر زبان"، ایجاد "خانه زبان ها" و تأسیس "نمایشگاه جامع زبان".^۲

زبان شناسی ضمن توصیف تمامی جنبه های زبان، نظریه هایی در مورد چگونگی عملکرد زبان ارائه می دهد. این علم نو پا است و در تقابل با سایر رشته ها، رشته های جدیدی بوجود آورده است. یکی از شاخه های علمی زبان شناسی "گویش شناسی"^۳ است که هدف آن، گردآوری و توصیف علمی گویش هاست. از جمله مفاهیم اصلی که در علم زبان شناسی و در حوزه جامعه شناسی به آن پرداخته می شود؛ گویش^۳ است. معیارهای متفاوتی برای تشخیص زبان

¹. World of Language

². dialectology

³. dialect